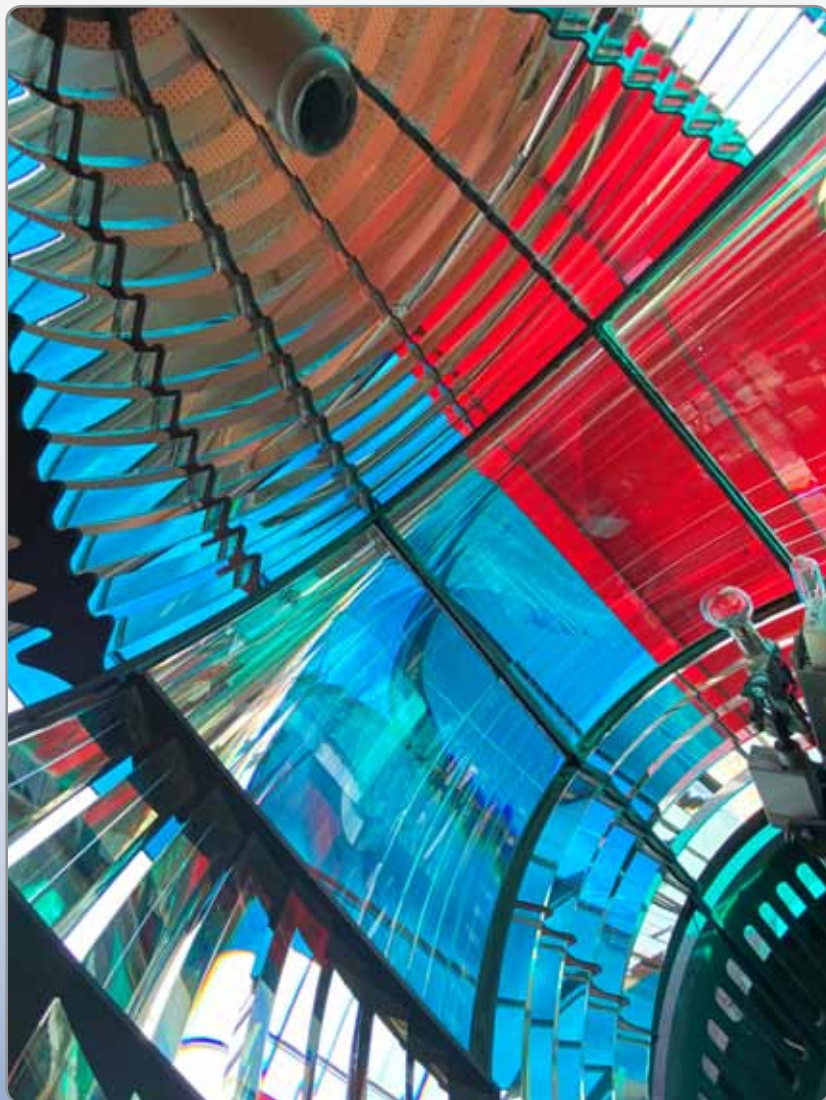

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2023:4 Årg 27

Adress:

Svenska Fyrsällskapet
Box 1200
131 27 Nacka Strand
Tel 08 710 3333

Hemsida: www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39
Mobil: 0707-804375
e-post:
maria.elsby@gmail.com

Ansvarig utgivare/ordf.

Jan Olsén
Boda Byväg 13
139 90 Värmdö
Tel. 0706-223137
e-post: jankg.olsen@gmail.com

Nästa manusstopp:
1 december 2023

ISSN 1404-3262

Omslagsbild:

Linsen, Helsingborgs fyr

Foto: Magnus Rietz

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2023:4

Informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrsällskapet.

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Bankgiro: 5401-9344

Bank: Handelsbanken

IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818

Bic/Swift-code: HANDSESS

Organisations nr: 802439-0216

Innehåll

Hej alla fyrälskare	4
<i>Jan Olsén</i>	
Redaktörens ruta	5
<i>Maria Elsby</i>	
Örskär	6
<i>Barbro Jacobsson</i>	
Fresnellinsen 200 år	10
<i>Magnus Rietz</i>	
Märket 100 år den 10 november 1885-1985	14
<i>Edgar Karlsson, lotsfördelningschef Mariehamn</i>	
Finlands Fyrsällskap räddade Märket från undergång	19
<i>Mats Carlsson Lénart</i>	
Med barnbarnet som guide från Duluth till Grand Portage State Park vid kanadensiska gränsen	22
<i>Nils Stenberg</i>	
Utdelning av 2023 års VIPP	27
<i>Marie Tilosius</i>	
Internationella Fyrdagarna 19 och 20 augusti 2023	28
<i>Ulla Hillberg</i>	
Besök på Bergudden på Internationella Fyrdagen	30
<i>Bengt Hallberg</i>	
Gamla Fyren på Östergarnsholm återinvigd	32
<i>Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening</i>	
Måseskärs återinvigning	35
<i>Ulrik Svensson, Måseskärs Vänner</i>	
Vikstens sjömärke utgrävt	36
<i>Magnus Rietz</i>	
Bungeör fyr	39
<i>Bertil & Lennart Thulin</i>	
Santo Antônio da Barra – Sydamerikas första fyr	40
<i>Gunnar Boman</i>	
Rapport från Karlshamns marinmuseum	42
<i>Lars Jägersvärd</i>	
Modellfyr i storformat	44
<i>Karl-Erik Henrikson</i>	
Fler modellfyrar	45
<i>Gun Nielsen & Jan Hopfinger</i>	
Till Esbjörn Hillbergs Minne	46
Notiser	47
Klubbmärken, tröjor, m.m.	48
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?	49
Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?.....	49
Svenska Fyrsällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter för 2023	51

HEJ ALLA FYRÄLSKARE

Nu börjar fyråret närma sig slutet och det är mycket positivt som händer i våra farleder som vi kan glädjas åt.

- Sjöfartsverket har ett mål att renovera 150 fyrar per år.
- Flera farleder byggs om för att sjöfarten förändras.
- Det byggs också nya fyrar.

Fyrsystemet kommer att leva vidare.

Sjöfarten behöver både den digitala navigationen via plotter och gps och det analoga genom att titta ut.

Fyren ger så mycket mer än bara en ljuskaraktär och sitt speciella utseende.

- ViVa systemet finns i många fyrar som visar vädret just nu. (en App)
- Många fyrar har också en Racon som visar fyren på radarskärmen.
- Många av de större kustfyrarna har under många år levererat väderrapporter. Det fortsätter man med men nu med en obemannad teknik.

Vidare så har det inventerats en stor mängd fyrutrustning som funnits i ett förråd i Norrköping. En fantastisk skatt som sträcker sig över många år. Avsikten är att sakerna ska användas vid olika utställningar/muséer.

Först ut blir Landsort.

Eftersom julen närmar sig tycker jag att ni kan titta i slutet på detta nummer av Blänket så hittar ni många roliga fyrsaker som kan bli en trevlig julklapp.

T.ex. är de populära kepsarna åter inkomna.

Tack för detta år och så ser vi fram mot 2024.

Janne Olsén

Ordf. Svenska Fyrällskapet

Redaktörens ruta

Allt har en början och

eller "*Blänkets och redaktörens utveckling*"

Jodå, Blänket utökades efterhand till att omfatta 52 sidor inkl. omslag och bilderna blev fler. Esbjörn Hillberg som var en ekonomisk man när det gällde föreningens pengar satte sidantalsgränsen eftersom vikten inte fick överstiga 100g då skulle portot fördubblas. Det var nog också ett ganska lagom sidantal både ur medlemmarnas och redaktörens synvinkel.

För en redaktör är det A och O med information och kommunikation. Man måste veta vad som försiggår inom föreningen dels för att kunna förmedla nyheter men också för att kunna göra rätt sammansättning på tidskriftens innehåll.

För att använda ett kungligt uttryck så sade det "klick" i Esbjörns och mitt samarbete från starten och detta höll i sig hela tiden. Esbjörn hade oändligt med kontakter med folk inom fyrarnas värld och med fyrintresserade. Dessa kontakter förmedlade han till mig så snart han trodde att det kunde resultera i någon artikel i Blänket eller gagna Fyrpersonalsregistret. Efter hand utvidgades också mitt kontaktnät och medlemmar och andra fyrintresserade hörde gärna av sig och bidrog med vad de kunde. Allt flöt m.a.o. på. Som redaktör upplevde jag arbetet både med Blänket och registret som oerhört roligt och stimulerande. Alltid trevligt att stöta på andra entusiaster med samma intresse.

Esbjörn hade planerat att avgå som ordförande efter 25-årsjubiléet och då skulle jag ha varit redaktör i mer än 20 år och det kunde räcka. Redaktörskapet för Blänket är inte enbart ett nöje utan ganska mycket slit också.

Så kom då den hemska dagen då Esbjörns hustru Ulla ringde och berättade att "Esbjörn finns inte längre". Otroligt eftersom vi haft kontakt 2 dagar innan. En tragedi för familjen och en stor förlust för Svenska Fyrällskapet.

Inget blev som vi planerat. Ulf Schloss, som var vice ordförande, fick rycka upp ett snäpp och sätta sig in i mycket av det som Esbjörn hade skött helt själv. För min del var det inte att tänka på att avgå som redaktör. Nu om någonsin var det väsentligt att visa lojalitet med föreningen och inte minst med Esbjörn och hålla igång det enda som det var säkert att alla medlemmar fick i sin hand. Det var svårt med saknaden inte bara efter Esbjörn som person utan också efter en samarbetspartner som jag haft kontakt med flera gånger i veckan och som stöttat mig i alla lägen. När något måste gå så går det i allmänhet och jag tror inte att medlemmarna upplevde att Blänket inte gav det de var vana vid att få.

Ulf var fullt upptagen med att hålla föreningsarbetet flytande så Leif och jag fick göra bästa möjliga för medlemmarna av den uppståndna situationen.

Ulf Schloss uppehöll ordförandeskapet i ½ år och vid årsmötet 2021 fick föreningen en ny ordförande i Jan Olsén.

Maria Elsby

Örskär

Barbro Jacobsson

Året var 1915. Familjen Englund kom flyttande från ön Gran till Örskär. Gran ligger norr om Hudiksvall längst ut i havsbandet. Den består till största delen av sten och sand förutom en grandunge.

Familjen bestod av: Erik Wiktor Englund, Amanda Kristina, Ester Kristina, Ivar Wiktor, Erik Richard, Astrid Elisabet. Det första barnet Richard Samuel dog ett år gammal av krupp och begravdes på Lungö där de bodde då.

Pappa Erik var 46 år och hade fått fyrmästartjänsten på Örskär. Mamma Amanda var 40 år. Ester var 11 år, Ivar 9 år, Erik 8 år och Astrid 5 år.

Att komma till Örskär, var enligt min far Ivar, som att komma till paradiset.

Det unga paret Amanda och Erik Englund

Grans fyrplats.

Foto: Lotsverket

Örskär låg nära den större ön Gräsö och relativt nära fastlandet och den lilla staden Öregrund. Här fanns möjlighet att odla, ha djur som ett par kor, höns, får och ibland en gris. Det fanns grannar och därmed lekkamrater. Det fanns skola om än varannan termin.

Pappa Erik var född med en höftledsluxation. I dåtiden fanns ingen bot då Erik hade ont i sin höft och hade svårt att gå i trappor. Då tycktes ju Örskär som lösningen med sin cementerade spiralgång.

Mamma Amanda gladdes åt matsituationen som på Örskär blev så mycket lättare. Här kunde hon ju odla och ha djur.

Äldsta dottern Ester tyckte inte alls om att flytta till Örskär. Hon hade hunnit gå 4 år i skolan och då bott inackorrad i Sörfjärden under terminerna. Det var hemma för henne, hon hade många kamrater och allt det hade hon tvingats lämna. Ester avskydde Örskär i hela sitt liv.

Mellan Ivar och Erik skiljde bara ett år. De var alltid tillsammans, fann kamrater,

Örskär ett paradis för de flesta i familjen Englund.

Foto: Lotsverket

fiskade, badade och arbetade tillsammans. Örskär var paradiset för dem.

Astrid var ännu så liten att hon inte hade så stor uppfattning.

Även för barnen gällde att hjälpa till så mycket de förmådde med allt det nödvändiga.

Pappa Erik hade som sagt ont i sin höft. Den cementerade gången blev också den besvärlig. Han ordnade en sovplats åt sig uppe i fyren så att han inte behövde gå upp och ner då han hade sina vakter. Barnen fick gå emellan med mat och annat han behövde.

Djuren behövde sitt och tillgången på hö var inte tillräcklig på Örskär. Hö fick köpas på andra öar. Hur transporterades höet? Ja, det gällde att packa båten så full som möjligt. Men hur fick man höet från båten frågade jag pappa Ivar. Jo, en stor segelduk lades ut på klipporna. Vid den var stänger fästa vid kortsidorna. Höet lades på duken och så kunde man bära med stängernas hjälp.

Fiske var naturligtvis viktigt. Det fiskades med båt och nät men pojkarna fiskade så gott de kunde. Högströms barn var goda kamrater. "Svartglo", en liten tjärn strax inom ön var lättillgänglig, men där fanns bara magra fiskar. Vid ett tillfälle fick de upp en gädda som var skrämmande, den hade stort huvud och ett enormt gap men nästan ingen kropp. Det var näringsfattigt i "Svartglo".

Amanda trivdes utmärkt på Örskär.

Ester, mamma Amanda, Gerda, pappa fyrmästare Erik och Astrid.

Hällarna utanför var utmärkta att fiska ifrån. Det fanns också badmöjligheter. Hällarna var släta och låg strax under vattenytan så vattnet blev lite varmare.

Erik Rickard Englund arbetade på fyrskepp och flera fyrplatser och blev fyrmästare på Pater Noster och slutligen Smygehuk.

Ivar älskade sin fröken i skolan. Han var liten till växten och hade en lite pipig röst. Så skulle de ha uppsjungning. Ivar gravade sig men han klämde i med en av de frälsningssånger han hört sin mamma sjunga. Fröken kunde inte hålla sig. Hon började skratta. Efter det sjöng inte Ivar en enda ton i hela sitt liv.

1917 föddes yngsta barnet Gerda Augusta. Amanda var då 43 år och det var första gången hon kunde föda hemma då det fanns barnmorska på Gräsö. Dessförinnan hade hon måst vara inackorderad på fastlandet vid födslarna.

1918 kom Pingströrelsen till Roslagen. Amanda var i grunden Baptist men då rycktes både Amanda och Erik med i frikyrkligheten. Det byggdes ett kapell i Norrboda. Erik snickrade fönstren till kapellet. Idag är det ett garage med vackra fönster.

Ivar Englund arbetade uteslutande på fyrskepp slutligen som 1:e fyrvaktare.

Hav, is och storm är ju förenat med varandra. Storasyster Ester gick och läste för prästen. Hon bodde under veckorna på Gräsö, men det var noga med att hon skulle komma hem under helgerna. Pappa Erik förstod att isen snart skulle bryta i Örskärssundet. Ivar och Erik skickades att hämta hem henne i förtid. En granne var med som stöd och säkerhet. De åkte spark och färden över till Gräsö gick bra. Väl framme gick pojkarna för att buda Ester medan grannen uträttade några ärenden. Så träffades de åter, men grannen hade inte hunnit uträtta det han skulle så han sa till barnen att fara i förväg. De gjorde så men det var otäckt då det knakade i isen. Då barnen kom fram till Örskär hade isen brutit på Gräsösidan. Grannen kom inte hem mer. Han återfanns stående vid sin spark. Stående? Ja, det såg så ut då strömmarna var så starka. Ett minne som levde med alla livet igenom.

Hur gick det sedan?

Erik och Amanda gick i pension 1936 och flyttade till Öregrund.

Ester gifte sig med Allan Söderlund. Han var tullare och de bodde i Sandhamn. Åtta år senare drucknade Allan.

Ivar och Erik blev fyrväsendet troget, Ivar på fyrskepp och Erik mest på landfyrrar.

Ivar gifte sig med Ingegerd barmorska på Gräsö och Erik med Anna-Lisa från Harg.

Astrid gifte sig med Karl Ahlander från norra Uppland. De bodde några år på Örskär då Karl var fiskare och bonde och flyttade sedan till Härnösand.

Gerda gifte sig med Elis Loden från Hudiksvall.

Jag som skriver heter Barbro Jacobsson, är dotter till Ivar och bor utanför Umeå. Sonen och jag återvänder varje år till Örskär med stor kärlek.

Fresnellinsen 200 år

Magnus Rietz

Augustine Jean Fresnel
1788-1827

Foto: Magnus Rietz

År 1823 uppsattes världens första fresnellins i en fyr. Det skedde i den berömda fyren Cordouan utanför Frankrikes västkust inte långt från floden Gironde's mynning.

Fyrar hade vid 1800-talets början under flera hundra år anlagts längs världens kuster. Under denna långa period tillfördes emellertid få uppfinningar för att förstärka själva fyrljusen, om än att många fyrbyggnader uppfördes allt högre och även pampigare. Så även i vårt land.

Ölands Södra Udde, Falsterbo, Landsort, Kullen m.fl. blev alla resliga monument på sina positioner. Men man hade under mycket lång tid inte mycket att komma med för att ge dessa grandiosa byggnadsverk nämnvärd kläm i deras respektive fyrljus. Ett flertal smärre och trevande försök skedde förvisso under århundrandena. Men i princip fick man allt förlita sig på vad en ordinär koleld, grupper av talgljus, eventuellt arrangerade framför någon blankpolerad metallreflektor samt här och där, veklampor med rovoljebrännare flämtande i mörkret. Ingendera bjöd på någon imponerande lysvidd. Och regnade det försvann det klena ljuset nästan undantagslöst på tämligen korta avstånd.

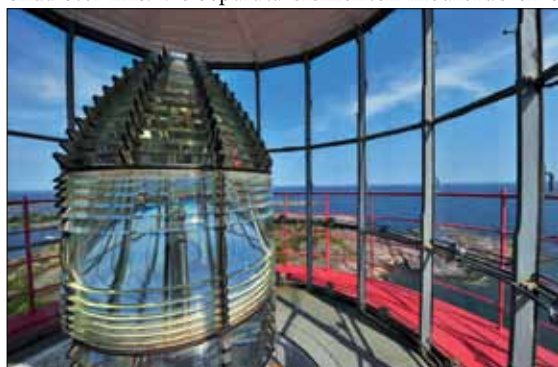
Sjöfarare led och fick inte sällan betala dyrt. När man läser haveristatistik från 1700- och 1800-talen är det svårt att fatta att man över huvud taget vågade sig ut på sjön på den tiden. Målsättningen var visserligen att man undvek att segla under mörker om det var möjligt. Men det var det ofta inte. Natten infaller lika regelbundet även mitt ute på havet som bekant. Och är man där så är man. Man ville ändå sällan ligga och dreja bi eller vaka nattetid. Med ingen eller begränsad möjlighet att bedöma fart genom vattnet, avdrift samt inte alltför pålitliga kompasser var det lätt att tappa orienteringen i mörkret. Längtan efter något slags fyrljus, vad som helst, var stor kan man lugnt säga. Men för att sikta detta förutsattes dessvärre ett inte alltför stort avstånd till kust och denna ville man för allt i världen inte stifta närmre bekantskap med. Fast det värsta av allt – när något slags fyrljus väl dök upp, om så över huvud taget skedde, var det genom den begränsade lysvidden ofta för sent. Land låg då nära, vad som dessutom kunde lura av landgrundningar, rev och klippor gjorde inte läget bättre. Stora trögmanövrerade segelfartyg behövde både tid och rejält med vattenytor för att ändra kurs och ta sig ut från farlig närhet till land.

Sjöfarare behövde helt enkelt fyrlys som räckte längre ut över havet. Men ingen hade någon större aning om hur detta skulle gå till. Inte förrän en bit in på 1820-talet. Det hade på vissa håll förespråkats att försöka använda sig av glaslinser för att förstärka fyrlys. Men för att uppnå önskad ljusstyrka krävdes oerhört tjocka sådana vilka skulle bli synnerligen ohanterliga samt att de likväl inte skulle erbjuda tillfredsställande ljusbrytning.

En ung ingenjör från Normandie, Augustin-Jean Fresnel, hade växt upp i ett Frankrike där vetenskapen präglats av revolutionen. Många idéer flödade inom densamma. Fresnel tillägnade sig bland annat teorier om att ljus kunde beskrivas som en vågrörelse och han presenterade flera geniala uppsatser om ljusets fysik.

Vid tiden hade engelsmännen börjat olika försök med nya typer av fyrar. På andra sidan Engelska Kanalen stod det märkbart sämre till och sjöfarare hade svårt att förstå varför. Frankrikes kejsarliga regering lät då inrätta en statlig fyrkommission, en starkt symbolisk handling i Napoleons anda. Här skulle kejsardömet lysa upp natten, tämja havet och rädda människoliv inom den alltmer framväxande sjöfarten.

Fresnel föreslog att fyrar skulle förses med ett helt system av fristående linsprismor i ringform monterade tätt intill varandra. Tillsammans skulle de fungera som en enda stor lins. De separata elementen medförde en bättre hanterlighet samt gav en

Häradskärs trumlinns.

Foto: Magnus Rietz

Planlins med folierad spegel.

Foto: Esbjörn Hillberg

avsevärt större effekt. Med detta förstod han samtidigt att en stark ljustråle skulle erhållas som kunde riktas rätt ut i havet åt önskat håll.

Det första experimentet utfördes med en lins monterad uppe på Triumfbågen i Paris. Försöket blev oerhört lyckat. Ljuset kunde uppfattas på flera mils avstånd.

Hoburg, 1:a ordningens planlins.

Foto: Magnus Rietz

Beslut fattades strax därefter att hela Frankrikes kust skulle kläs in i fyrar så att ett fartyg alltid skulle kunna ha ett fyrljus i sikte när det seglade längs denna.

I juli 1823 tändes så den första av dessa fyrar. Det skedde i fyren Cordouan utanför Frankrikes västkust inte långt ifrån floden Girondes mynning. Fullt värdigt denna historiska och sagolikt vackra fyrbyggnad. Fresnel själv var delaktig i installationen av linssystemet. Sjöfolk kom snart till slutsatsen att detta var i särklass överlägset allt som tidigare existerat inom fyrbelysning.

Till dags dato har Augustin Fresnels uppfinning räddat tusentals fartyg från att gå i kvav. För att inte tala om alla sjöfarare som hittat tryggt iland istället för att hamna i en grav på havets botten.

Fresnellinsen är och förblir den förnämsta sjösäkerhetsanordning som någonsin sett dagens ljus och nattens mörker. Även Gustaf Daléns alla fina uppfinningar inom fyrområdet kom till sin rätt genom dessa underverk av slipade glaselement.

Tvåhundra år senare lyser ännu fresnellinser i tusen och åter tusen fyrar runt världen.

Se Helsingborgs fyrkens på omslagets framsida.

Understen, 3:e ordningens planlins.

Foto: Magnus Rietz

Festligt firande av fresnellinsen på Hoburgs fyr

Efter fyrdagens slut den 20 augusti träffades en handfull medlemmar från Fyrtilsyn Gotland för att fira 200-årsjubileet till minne av den första fresnellinsens installerande i fyren Cordouan 1823.

En skål i fransk champagne utbringades intill en högst värdig representant för dessa fyrlinser, den första ordningens roterande d:o i Hoburgs fyr. Tillverkad i Paris av Barbier, Benard & Turenne.

Deltog gjorde även Arendt Engström, f.d. fyrvaktare på Hoburg.

Idel glada miner uppe i Hoburgs fyr lanternin.

Foto: Thomas Wester

Den märkliga gränsfyren Märket har varit med i Blänket tidigare men här kommer hela dess intressanta historia. (Red.anm.)

Märket 100 år den 10 november 1885-1985

Av:

**lotsfördelningschef i.a.
Edgar Karlsson, Mariehamn**

Insänt av Ralf Carlsson, Åland

Märkets fyr fotad av Albert Engström på Atlantic, Grisslehamn.

Det ensliga skäret Märket i södra Kvarken, $8 \frac{3}{4}$ sjömil från Signilskär mäter endast 100 x 300 meter och skärets högsta punkt är endast cirka tre meter över havsytan. Norra stranden stupar brant ner till 50 meters vattendjup, medan den södra stranden är långgrund och stenig. En liten båthamn finns på södra sidan, men den kan anlöpas endast under riktigt vackert väder och då endast med roddbåt. På den av sjön överspolade diabasklippan har det hittats 23 slags kortvuxna, under 10 cm höga örter. Det märkliga med denna klippa är själva fyren, den polkagrisrandiga Märkets fyr.

Skäret Märket blev officiellt intressant efter freden i Fredrikshamn efter 1808-1809-års krig. I gränsreglerings-avtalets IV artikel som undertecknades den 19 januari 1811 nämndes att demarkationslinjen sträcker sig från Torneå och fortsätter sedan genom mitten av Bottenhavet, Ålands Hav och Märkets klippa.

Passagen genom södra Kvarken var fruktad av alla sjöfarande. Pressad av borgarna i Bottenhavets 12 hamnstäder, blev myndigheterna tvungna att vidtaga någon form av åtgärder för att underlätta genomfarten. På våren 1820 beordrades lotsmajoren Gustaf Brodd att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en fyrbåk av tegel och gråsten på Signilskär och en träbyggnad dersammastädes till boning för fyrvaktarena och ett kummel av gråsten på klippan Märket. Kostnaderna beräknade han till följande:

Signilskärs Fyrbåk	30.000	Rub. BA.
Fyrvaktarnes boning	2.500	”-
Kumlet på Märket	2.300	”-

Lotsinspektören statsrådet N.G. af Schulten ansåg att lotsmajorens beräkningar var för lågt tilltagna, då han visste att entreprenören för fyren på Ölands södra udde, general Roxendorf redan 30 år tidigare erhållit samma summa för fyren Långe Jan och att priserna sedan dess stigit till de dubbla. Frågan förföll tills man den 13 augusti 1836 besiktigade och afmätte klippan Märket. Utlåtande inbegärdes även av lotsinspektör Abraham Finckenberg huruvida en fyr kunde byggas på skäret. Hans utlåtande var pessimistiskt.

Han skriver: en fyrbåks uppförande å en sådan liten, låg och naken klippa i ett ombrusande vidsträckt haf och kallt luftstreck, vore enligt min tanke ett lika så äventyrligt som fruktlöst företag, helst denna byggnad, om än verkställd med yttersta omsorg och oberäknelig kostnad, säkerligen skulle sönderbråkas och snart nog nedstörtas af de oemotståndliga isbrotten, som i denna passage nästan alla vintrar, stundom flera gånger tillstöta. De åberopade exempel af Engelska Fyrbåkarne på Eddistones och Bell Rocks vattenbryns klippor gälla icke såsom motbevis i detta fall, emedan isbrott i dessa trakter aldrig inträffa och ej heller är Oceanens vågor, ehuru högre, så tvära och brytande som Bottniska vikens, hvarutom Finlands Stats inkomster icke utan den kännbaraste saknad kunna vidkännas en så ytterst kostsam fyranläggning som den Bellrockska, hvilken upptagit 61.331 Pund Sterling eller 1.533.275 Rubel BA. Också skulle föga någon människa kunna frivilligt förmås att bosätta sig på ett så vådligt ställe, ej ens till hvad pris som helst.

År 1862 uppfördes på skäret en 33 fot hög 6x6 tums jänstång i vars topp utsattes en tvärställd stor tunna. Direktören för det svenska lots- och fyrväsendet commendören Egelhardt ansåg dock att en fyrbåk borde uppföras på Märket då svenskarna år 1848 uppfört Understens fyr och dessa två tillsammans skulle bilda liksom ett naturligt inlopp till Bottniska viken.

Vice amiral Justus Eriksson dåvarande lotsdirektören i Finland skrev år 1877 att fyren skulle uppföras på den grund att år 1873 vid svenska kusten mellan Svenska Björn och Finngrundets fyrskepp, en sträcka på 55 sjömil, ej mindre än 24 fartyg lidit skeppsbrott. Han anhöll om 130.000 mk för ändamålet.

Förslaget blev liggande och behandlades av senatskommittén för uppförande av nya fyran tillsatt år 1880 där de framhåller att fyrbåken uppföres av järn med erforderliga bonings- och förrådsrum inom tornet för fyrbetjäningen och att, båkbyggnaden målas mörkröd och fyrlyktan jämte kupolen gröna. 25 november 1882 skriver lotsdirektör C. Tuder om samma sak, men att materialet för fyren skulle bestå av eldfasta tegel.

28 maj 1884 meddelades att Hans Kejslerliga Majestät genom nådigt brev tillåtit uppförandet av ett fyrtorn av tegel på en sockel av granit. Arkitekten Georg Schrek utsågs att genomföra projektet och år 1884 den 12 augusti erhöll byggmästare Wilhelm Eriksson i uppdrag att för 44.750 mark uppföra fyren.

Den 17 och 18 maj 1885 inträffade en storm som uppstod så plötsligt att inte byggnadsarbetarna hann avlägsna sig från holmen utan för dem återstod bara att hissa upp båten och sig själva i järnmasten och derifrån genomvåta och dödsförskräckta se hur stormvägorna spolade bort deras i berget fastbultade arbetsbaracker och arbetsredskap. Byggmästare Wilhelm Eriksson anhöll därefter och erhöll även befrielse från sitt uppdrag.

Kejslerliga senaten uppdrog nu åt Överstyrelsen för allmänna byggnader att uppföra ifrågavarande arbete. Den 9 juni 1885 hemställdes bl.a. att fyren finge benämnas efter stället där den är placerad, eller MÄRKET. Den 30 september 1885 anmäldes att arbetet framskridit så långt att lysningsapparaten i fyren kunde uppställas. Då denna till sin beskaffenhet skiljde sig från alla övriga lysningsapparater i landets fyrinrättningar måste expertis anlitas. Fyringenjören vid lotsstyrelsen i Sverige, John Höjer, åtog sig arbetet mot en ersättning av 500 kr och 100 kr för sin medhjälpare. Detta pris var dock för högt varvid fyringenjör Ernst Andersin vid Lotsstyrelsen förklarade sig kunna med urmakarmästaren Albert Grubbs tillhjälp uppställa lysningsapparaten. Arbetet leddes av Extra arkitekten Georg Schrek.

Under arbetets gång överspolades klippan många gånger af sjön och en myckenhet av material gick dervid förlorade, men icke förty var arbetet, tack vare arkitekten Schreks ansträngningar och raska ledning slutfördt hösten samma år.

Öfre delen af tornet, som är af jern, äfvensom lanterninen tillverkades af Åbo Jern Manufakturbolag.

Lysningsapparaten levererades av firman F. Barbier & Fenestre i Paris.

Tack vare speciellt utformade linselement gav fyren en stark blink var 6:te sekund. Som bränsle användes lysolja. Den stora linsen roterade med hjälp av en speciell lodvinsch som drogs upp var tredje timme. Lodets vikt var 246 kg.

Den 10 november 1885 afsynades fyretablissemnet af dertill förordnade synemän, hvarvid fyren första gången tändes.

En vågbrytare av kilad sten byggdes tillsammans 145 fot + senare år 1894 ytterligare 20 alnar. Stenarna för vågbrytaren togs upp från botten på södra sidan av holmen dit de spolats av stormarna under byggnadstiden.

Bemanningen utgjordes av en fyrmästare och två fyrvaktare samt en extra fyrvaktare under 7 månader i året.

År 1886 anhölls om personalförstärkning och en äldre och en yngre fyrvaktare anställdes. Likaså skulle proviantering av fyrapersonalen ske på kronans bekostnad. (de fick nog avdrag på lönen för detta). De skulle även efter tur årligen komma i åtnjutande av någons tid tjänstledighet (kanske de första i landet som beviljades semester?).

För deras andliga behov hade ett bibliotek anskaffats bestående av en bibel och 209 andra uppbyggliga skrifter. 40 ektunnors vattenförråd anskaffades men p.g.a. sin stor-

lek kunde de inte få tunnorna att rymmas i de trånga utrymmena utan de ersattes av tio plåttankar. Ektunnorna kom i stället till användning vid Bogskärs fyr.

Då boningsrummen visade sig vara i hög grad fuktiga och sjukdomsfall bland fyrbetjäningen därför kunde inträffa ålades lotsverkets ångbåt Åland att under vintern hållas i beredskap på lämpligt ställe i de åländska farvattnen för att från hamn hvar rest hafvet icke tillfrusit, åtminstone en gång i veckan besöka Märket och efterhöra nyheter därifrån.

Under storm måste fyrapersonalens båt hivas upp i de stadiga 8 m höga dävertarna som anbringats i berget på södra sidan av fyrklippan. Då 7-8 meter höga sjöar bröt över holmen och slog mot fyren måste också starka järnluckor tillverkas för två av fönstren då dessa fönster "äro utsatta att av vågen pressas in". På vintrarna igen presades isflaken över skäret medförande från havsbotten flera ton vägande stenar.

Efter 67 år av skrivelser, planeringar och misslyckanden hade Märket äntligen blivit till. Märkligt inte sant? En Ålands Bell Rock kan man säga då Bogskärs fyr tidigare kallats Finlands Eddystone.

Nu kunde även postförarna mellan Eckerö och Grisslehamn söka nödhavn på Märket om de någon gång drevs så långt ur kurs.

Under I världskriget släcktes Märkets fyr och manskapet togs iland, medan den under andra världskriget var bemannad hela tiden. Fyrapersonalen levde hela tiden "vid fronten" då Ålands hav var flitigt frekventerat av ryska ubåtar. I november 1942 sänktes den ryska ubåten STS-305 av den finländska ubåten Vetehinen alldeles nära fyrklippan.

Efter kriget har ett tiotal fartyg förlit i vattnen kring Märket. För några år sedan försvann ms IRMA med man och allt i dessa vatten och även det svenska lotsverkets distriktsfartyg GÄVLE gick till botten söder om Märket vid södra Sankan. Invid Märket finns Ålands havs djupaste ställe, vars 280 m kan tävla med Östersjöns djupgravar

År 1955 elektrifierades fyren och då uppfördes ett magasin med maskinrum i övre våningen, från detta byggdes en kobrygga till fyrhuset. Under byggnadsskedet inträffade en tragisk olycka då sjöfartsstyrelsens byggmästare Algot Steen föll ned från maskinrummet och avled. I alla tider har förbindelsen med fyren varit problematisk, vädrets makter har i stort sett bestämt hur och när man kunnat komma till och från fyren. Fyrmästaren Ragnar Eriksson från Haraldsby har berättat att han i början av 60-talet hade en 100 dygns period ute på fyren då han ansåg det obefogat att satsa ett helt dygn på att ta sig iland över isen, 24 km fågelvägen till Eckerö. Man har även år 1966 kört bil ut till Märket då isarna var tillräckligt starka och jämna.

På Märket är allting Märkligt. Den första fyrmästaren på Märket hette Eriksson så ock den sista Ragnar Eriksson från Haraldsby, som under ombyggnadsarbetet 1955 arbetade med maskininstallationerna därute. Överingenjör Uno Burmeister vid Sjöfartsstyrelsen var där i anledning av provkörning av motorerna och elverk. Han fick dem inte att fungera som de skulle. Ragnar Eriksson hävdade att om man först körde motorerna varma och därefter kopplade in generatorerna till nätet skulle det fungera. Burmeister i sin tur vidhöll att man skulle kunna koppla in generatorerna direkt efter det maskinerna drogs igång. Kontentan av det hela blev att överingenjören lovade

Eriksson fyrmästarbefattningen om hans teorier var riktiga. Eriksson hade rätt, enda sättet att få elverket att fungera var det eriksonska. Under 21 år var Ragnar Eriksson fyrmästare på Märkets fyr, en befattning och en arbetsplats han älskade. Han firade 17 jular på holmen och önskade att han hade kunnat fira alla 21 jular därute.

En annan Märklig händelse inträffade då radioamatörerna i början av 70-talet kom underfund med att Märket p.g.a. sitt läge och det faktum att klippan inte var registrerad som tiilhörig någon kommun, kunde ges status av "eget land" i radioamatör-sammanhang. "Market Reef" blev oerhört populärt och varje radioamatör i världen önskade införa detta sällsynta land i sina samlingar. Under 70-talet ordnades formliga radioamatörläger på holmen med deltagare från många länder.

År 1982, 171 år efter det gränskommissionen år 1811 drog gränslinjen över klippan, reglerades rikets gräns på nytt och fyren, som hittills stått på svensk mark, står nu genom en z-manöver helt på stadigt åländskt berg.

Märket är återigen tomt och övergivet och besöks endast några gånger i året av vår fyrtekniker och ibland av meteorologiska centralanstaltens tekniker om något fel uppstått på den automatiska väderleksstationen.

Om inspektör Finkenberg hade levt ännu idag hade han förmodligen muttrat "vad var det jag sade redan år 1836, på en så fruktansvärd plats kan ingen människa bo till något pris i världen!".

Publiceringstillstånd har getts av Edgars äldste son Peter Karlsson

En märklig bedrift

I Dagens Nyheter kunde man 1958 läsa nedanstående:

Tre herrar försedda med långfärdsskridskor och skidor gav sig ut på en riktig långtur på Ålands havsisar. Starten gick vid Singö i Roslagen på förmiddagen och första etappen gick till Märket dit de kom fram lagom till eftermiddagskaffet som fyrmästare Ragnar Eriksson bjöd dem på. De hade då följt den gamla ryska postvägen från 1800-talet.

De tre männen var utrustade med skridskor för blankis, skidor för snöis, livlina, isdubbar och matsäck. Också ett extra ombyte ingick i bagaget. Man kunde ju råka köra ner i en vak.

Isen låg spegelblank men på sina ställen låg packisen 4-5 m hög med smala passager att sicksacka sig fram igenom. Efter avslutat kafferep tog de sig från Märket till Eckerö på Åland. Mörkret föll redan strax efter 18, men en klar stjärnhimmel och norrsken gjorde det lättare och 20.15 kom de fram och tog in på hotell i Mariehamn.

Efter en god natts sömn hade de tänkt sig att fortsätta till Hangö men gav upp idén med tanke på att isarna kunde vara svårforcerade. Att åka långfärdsskridskor på snöis är jobbigt och lika jobbigt är det att ideligen byta fotbeklädnad. Det fick bli skidorna som användes. Jättejobbigt att åka skidor på blankis, men så fick det bli.

De enades om att det var alltför farligt och ansträngande att fortsätta och beslöt därför att ta sig över Ålands hav hem till Singö.

Vem som skrivit den ursprungliga skildringen från 1958 går inte att utläsa.

En sammanfattning har gjorts av Maria Elsby

Finlands Fyrsällskap räddade Märket från undergång

Mats Carlsson Lénart

Själva byggnaderna på Märket står på socklar på det flacka skäret, eftersom det ibland sköljs över av vågorna.

Foto; Mats Carlsson-Lénart

Åtskilliga hundra medlemmar i vårt finländska systersällskap har under de senaste 16 åren tillbringat en eller flera veckor som frivilliga arbetare på Märket i Ålands hav.

Det är en mycket mild lördagsmorgon i september 2023. Det lilla fartyget M/S Sefyr är på väg ut från Eckerö på Åland och stävar västerut. Ombord finns några medlemmar i Finlands Fyrsällskap. De pratar och diskuterar livligt och skratten är många. De är exalterade över den vecka som väntar dem. De är på väg ut till det lilla låga svensk-finska skäret Märket som ligger ungefär mittemellan Åland och Roslagen. Märket som sedan 1885 varit en av Nordens mest utsatta fyrplatser.

Var i dåligt skick

När artikelförfattaren för första gången besökte Märket i september 2005 hade 29 år gått sedan de sista fyrvaktarna lämnade. Underhållsbehovet var skriande och platsen andades verkligen en ödesmättad känsla – att undergången var nära om inget gjordes. Men strax efter startade Finlands Fyrsällskap sin rädd-

ningsaktion och sedan 2007 hyr sällskapet Märkets fyrplats av Sjöfartsverket i Finland.

- Vi betalar hyra genom att vi underhåller och bevarar fyrplatsen. Själva fyrlyset är det Sjöfartsverket som ansvarar för men material och sådant som behövs här ute svarar Finlands Fyrsällskap för, säger Marja Pylvänäinen – även kallad "Tipe".

Marja "Tipe" Pylvänäinen är ansvarig för sommarbemanningen av Märket.

Foto: Mats Carlsson-Lénart

Som på så många andra större fyrar har Märkets ursprungliga ljusstyrka reducerats kraftigt i modern tid.

Foto: Mats Carlsson-Lénart

Tipe är ansvarig för att det varje vecka under sommarmånaderna kommer *talko-arbetarna* till Märket. Talko är ett finskt ord för ideella arbetsinsatser.

– Förutom Märket underhåller Finlands Fyrsällskap även Gustavsvärns och Yttergrunds fyrplatser genom talko-arbete, berättar Tipe.

Fyrentusiaster blåser liv

Under de senaste sjutton somrarna har Märket varit bemannad av talko-arbetare cirka fyra månader per år. Varje vecka har mellan tre och sju fyrentusiaster inte bara blåst liv i fyrplatsen utan även räddat den åt eftervärlden – med en rad olika underhållsinsatser.

– För att komma i fråga som talko-arbetare ska man kunna simma och man ska vara medlem i Fyrsällskapet, förklarar Tipe Pylvänäinen.

Avgiften för resa, mat och logi i 1 vecka är 120 Euro. Plus att man förväntas delta i arbetsuppgifterna på Märket, såväl underhåll som de dagliga sysslorna.

Nästan alla som kommer till Märket har finska som modersmål men helst skall åtminstone en person i varje veckogrupp ha bra kunskaper i svenska.

– Det behövs dels för kommunikationen med vår åländske skeppare Fredrik, dels för att ta emot svenskspråkiga turister, säger Tipe.

Kvinnlig övervikt

Märket ligger ju mellan Åland och Sverige men intresset på Åland och bland ålänningarna för att engagera sig i fyrplatsens bevarande är inte så stort. De flesta "talko-arbetarna" kommer från Helsingfors-området eller Åbo med omgivningar.

– Det är också en klar övervikt av kvinnor bland talko-arbetarna, men varje vecka försöker vi få med åtminstone en man. Eller åtminstone någon som kan köra gummibåt och använda verktyg, säger Tipe.

Vad har då Finlands Fyrsällskap gjort på Märket under 16 år. Ja, det har handlat både om att rädda själva byggnaderna

En ordentlig bastu är förstås en grundläggande bekvämlighet på en finländsk fyrplats. Så också på Märket. Foto: Oili Kölli

från att falla samman till att åter göra själva huvudbyggnaden med fyren beboelig. Och att göra i ordning en riktig bastu var förstås ett prioriterat projekt.

– Nu skulle fyren behöva målas utvändigt men det är ett stort projekt som kräver ställningar, säkerhet och kompetens och kanske måste vi på något sätt låta professionella målare ta hand om det, säger Tipe.

I fyrvaktarnas gamla kök finns numera Finlands Fyrsällskaps lilla butik på Märket. Här är det Oili Kölhi och Krista Salonen som bemannar. Foto: Mats Carlsson-Lenart

Besökare viktiga

Fyrsällskapet har även inrättat en liten butik för Märket-prylar av olika slag i fyrvaktarnas gamla kök.

– En av våra viktiga uppgifter här ute är ju att ta emot och guida besökare. Låta dem förstå hur viktig den här och andra fyrrar varit för sjösäkereten och vilka insatser som fyrvaktare gjort genom historien.

Besökarna kommer ofta med egen båt över havet, från Sverige, Åland, Finland eller andra länder. Det finns en boj att ankra vid och sedan kan man bli hämtad av Fyrsällskapets gummibåt, för de sista metrarna in till det flacka skäret Märket. Men det finns också möjlighet

Att jobba "talko" på Märket är inte bara arbete – här njuter Margit Alasalmi av en tur med gummibåten på de spegelblanka vattnen kring skäret. Foto: Sirpa Karjalainen

att åka till Märket med skepparen Fredrik Holmströms båt M/S Sefyr från Eckero.

Som att vara i en bubbla

En av de talko-arbetare som skulle åka hem den dag Blänket besökte Märket var Margit Alasalmi, till vardags nyhets-

Sedan freden i Fredrikshamn 1809 går den svensk-finländska gränsen över det lilla skäret Märket. Foto: Mats Carlsson-Lenart

presentatör på finska radion Yle.

– Det är så vackert här ute! – havet, vågor, moln, ljus, stjärnor och månen. Och så dom varma, platta, gula klipporna. Och att vara "i en bubbla" långt borta från allt annat för en vecka. I lugn och ro med inget behov eller möjlighet att fara någonstans, skriver Margit till Blänket.

FINLANDS FYRSÄLLSKAP
SUOMEN MAJAKKASEURA
Drygt 2000 medlemmar.
www.majakkaseura.fi

Med barnbarnet som guide från Duluth till Grand Portage State Park vid kanadensiska gränsen

Nils Stenberg

I slutet av sommaren 2022 besökte min hustru och jag vår dotter i Plymouth/Minneapolis. Då passade vi på att under ledning av barnbarnet Morgan (12 år) åka från Duluth norrut längs Lake Superiors västra strand, det som kallas North Shore. Vi tog Minnesota State Highway 61 dryga 250 km till Grand Portage State Park vid Canadensiska gränsen

Norra centrala delarna av Minnesota är ungefär så långt man kan komma från havet i USA, men staten har en kustlinje vid Lake Superior och en större hamn i Duluth i det sydvästra hörnet.

Lake Superior är ytmässigt den största sötvattensjön i världen, 82000 km² (Sveriges totala yta 454.000 km²) och med tillflöde av mer än 200 floder. Otaliga skepp har förlist under färden över sjön. Antalet är mycket osäkert men från 1816 och till förlisningen av Edmund Fitzgerald 1975 har 240 förlist. Sjöfarten ligger nere under några vintermånader, då sjön är isbelagd. Den fyr i USA, som ligger längst bort från land ligger faktiskt i detta innahav: Stannard Rock Light som har 39 km till land.

Staden Duluth är ett nav för turism och shipping och det skeppas framför allt järnmalm från Mesabi Range norr om Duluth men också kol, säd, pappersmassa mm. Hamnen i Duluth är en

Duluth, Lift Bridge

av de få inlandshamnar som kan nås av oceangående fartyg. Det är 3700 km från Atlanten genom de stora sjöarna och St Lawrencefloden. Det finns en mycket spektakulär lyftbro, som genom en smal kanal leder in till själva hamnen. Denna liksom hamnen i grannstaden Superior (Wisconsin) utgör en av Nordamerikas största inlandshamnar. Fartygen (Lake Freighters) som passerar här är speciellt anpassade för att kunna passera kanalen. Det är mäktigt att stå vid kanalkanten och bara ha ett fåtal meter till dessa jättar när de passerar.

Före Européernas ankomst hade Indianstammar bott i området i flera tusen år framför allt Ojibwe och Dakota. Många svenskar, särskilt från Småland och Öland hade Duluth som utgångspunkt eller hemstad. Immigranterna jobbade ofta i skogen, på sågverken i norra Minnesota eller närläggna delar av Kanada. Det finns också en stor finskättad befolkning och man kan passera den lilla orten Finland nordväst ut liksom Finland State Forest. I början av 1900-talet hade staden den största koncentrationen av finländare utöver Helsingfors.

I Duluth finns:

Duluth Harbor North Pier (N 46.7810 W92.0881) ligger naturligtvis längst ut på en pir. Fyren är ett runt järntorn från 1910 (den första 1881), 11 m högt. Lys-

Duluth Harbor North Pier

höjd 13 m. Ursprungligen en femte ordningens Fresnel lins från Henry-Lepaute, numera utbytt mot LED-optik. Rött ljus, Iso 6 s. Lysvidd 12M.

Duluth Harbor South Breakwater Inner (N 46.7788 W 92.0918), etablerad 1889 och det nuvarande från 1901, ett 20.5 högt metalltorn. Lyshöjd 21 m. Även här är en fjärde ordningens Fresnel lins utbytt. Karaktär vitt ljus Fl(5s). Lysvidd 16M. Automatiserad 1976.

Duluth Harbor South Breakwater Inner

Duluth Harbor South Breakwater Outer

Duluth Harbor South Breakwater Outer (N 46.7801 W 92.0875), den nuvarande från 1901 (den första 1874). En 10.5 m hög rund tegelbyggnad som också innehåller en mistlur. Lyshöjd 13 m. Från början en fjärde ordningens Fresnel lins från Barbier & Fenestre, numera ersatt med LED optik. Kontinuerligt grönt ljus. Lysvidd 16M. Automatiserad 1976.

De tidigare nämnda fyrarna ägs/sköts av US Coast Guard, men just denna är privatägd och i full drift. Ingen är öppen för allmänheten.

Första stopp på vägen norrut längst Minnesota State Highway 61 var **Split Rock Lighthouse**.

Split Rock Lighthouse

Misluren på Split Rock Lighthouse

Split Rock är egentligen en övergiven stad som mellan 1899 och 1906 beboddes av arbetare som sysslade med timmerhantering.

Split Rock Lighthouse (N 47.1999 W91.7671) var klart 1910. Fyren kom till efter den svåra stormen Mataafa 1905, då 29 fartyg gick förlorade. Fyren står på en 41 m hög klippa, har betongfundament, en byggnad i tegel och överst en järmlanternin. Planerna var att installera en 2:a ordningens Fresnel lins, men dålig ekonomi gjorde att det blev en 3:dje ordningens bi-valv lins typ Fresnel från Barbier, Bernard och Turenne. Linsen lagrades på flytande kvicksilver och drevs med en klockmekanism/lod (anordningen intakt). Lyshöjd 40 m, lysvidd 22 M. Fl 9.5s. Fyren försågs med fotogenlampor och elektrifierades 1940 med en 1000W glödlampa. I ett hus bredvid fyren inrymdes en tryckluftsdreven mistlur. Drivkälla var först en bensindriven motor, sedan en dieseldriven och slutligen en elektrisk motor. 3 byggnader fanns för fyrapersonalen.

Det fanns ingen väg till fyren utan allt kom sjövägen och hissades upp med kran. Platsen blev snabbt ett mål för turister sjövägen, så en anslutning till Highway 61 tillkom 1934. Platsen är mycket välbesökt med Visitors Center. Alla husen är renoverade till 1920-tals standard och visas vid guidade turer liksom fyren. Fyren tänds den 10 november varje år till minne av SS Edmund Fitzgerald, som sjönk med man och allt just den dagen 1975. Platsen är idag ett nationellt minnesmärke och är en av de mest besökta fyrarna i USA.

Vi tog oss vidare längs den breda fina vägen norrut. Skogsklätt på den västra sidan och på den östra ibland bara några meter till den branta/klippiga kusten mot vattnet. Vi passerade enstaka små samhällen med ett fåtal hus, bensinmack och en diversehandel. Många stickvägar till fritidshus, då området framför allt vintertid är mycket välbesökt.

Nästa stopp var staden Two Harbors (3621 inv. år 2021). Denna hamn var tidigare en stor utskeppningshamn för järnmalm från Mesabi Range i väster.

Two Harbors (N47.0140 W99.6635) är den äldsta fyren som fortfarande är i

Two Harbors Light

Two Harbors Breakwater Light

bruk idag. Den var klar 1892 för att ge säker passage till Agate Bay Harbor. Fyren, 15.1 m, är i rött tegel och ansluter till fyrvaktarbostaden. Lyshöjd 24 m. Den ursprungliga 4:e ordningens Fresnel lins ersattes 1969 av 610 mm DCB aërobeacon. Lysvidd 17 M. Fyren är fortfarande aktiv, men ägs av Lake County Historical Society.

Flera av byggnaderna är öppna för allmänheten liksom museét.

Two Harbors Breakwater Light (N47.0106 W 91.6695) ligger längst ut på den östra vågbrytaren i Agate Bay. Redan 1895 markerades piren av en lykta på en järnstolpe. Den ersattes 1906 av nuvarande torn av järn och trä med en typisk oktagon lanternin högst upp. 7.5 m hög, lyshöjd 9.8 m och lysvidd 9 M. Fl R 6s. Mistsignalering skedde från början med en klocka, sedermera en siren.

På vår resa norrut passerade vi nu den första av flera State Parks (motsvarar väl naturreservat hos oss), Gooseberry Falls. Samtliga parker är mycket välordnade med väl utmärkta vandringsleder och ibland ett Visitors Center. Alla parker är

mycket spektakulära med mängder av vattendrag. Terrängen är mycket klippig och det finns rikligt med höga vattenfall. I de lugnvatten som fanns kunde man doppa sig och njuta av ett oväntat behagligt tempererat vatten.

Vid skylten "Taconite Harbor" låg en nedlagd anläggning för lastning av järnmalm och ett stort kraftverk. Nyfikna tog vi vägen ner till vattnet, där vi möttes av en öde parkeringsplats och en liten hamn. Mellan 1957 och 1990 var Taconite Harbor ett blomstrande samhälle med ett 20-tal hus och där bodde arbetare som skötte lastning av järnmalm. Erie Mining Companys lastanläggning var den snabbaste i världen. Malmen skeppades till Detroit för att göra bilar eller till järnverk längre österut. Samhället hade trädgårdar, idrottsanläggningar, brandstation mm. När det sedan blev svårare tider för gruvindustrin lades anläggningen ner och husen demonterades. Allt som återstår idag är en ramp för båtisättning och övervuxna rester av gator, trottoarer mm.

Där finns **Taconite Harbor of Refuge Inner light** (47.31.17 N, 90.55.16 W) W Q R, 5 m hög, lysvidd 5 M och

Taconite Harbor, hamnfyrarna

Taconite Harbor of Refuge Breakwater Light 3 (47.31.16 N,90.55.25 W), Fl G 4s, 6,7 m hög, 7 M lysvidd.

Nästa stad innan kanadensiska gränsen var Grand Marais, 1337 invånare 2020. Innan fransk-kanadensiska (pälsgägare) kom till trakten var den bebodd av Ojibwe. Namnet, "Great Marsh", fick den efter en våtmark som tidigare funnits. Orten var på 1700-talet centrum för pälshandel och idag finns många olika slag av utbildningar, bland annat North House Folk School, där man lär sig bygga båtar av skandinavisk modell.

Det är mycket turism med festivaler, vandringsleder och bra fiske. När det stod "Herring Festival" började vi undra om det verkligen fanns sill i Lake Superior. "Herring" står här för amerikansk siklöja, vars rom exporteras i stora mängder bland annat till Sverige och där betingar ett billigare pris än den svenska.

Grand Marais' första fyr (N 47.7452 W 90.3379) tillkom 1886, nuvarande är från 1922 och är av järn/trä med oktagonal lanternin överst. Ursprunglig Fresnel lens av 5:e ordningen från Sautter & Cie numera utbytt mot LED optik. Höjd 10 m. Lyshöjd 15 m. Karaktär Fl W 2.5s, lysvidd 12 M.

Grand Marais

Grand Marais West Breakwater är från 1960-talet (den tidigare från 1902). 8 m högt cylindriskt D9 torn. Lyshöjd 10 m, grön Fl 4s, Lysvidd 5 M.

Så var vi då nästan framme vid vårt slutmål, **Grand Portage State Park** som gränsar mot Kanada. Det sista större samhället dessförinnan var Grand Portage. Platsen har fått sitt namn av att man där måste bära kanoter nästan 14 km förbi forsarna i gränsfloden Pigeon River. Så stor var platsen inte utan "centrum" dominerades av en stor husbilsparkering, en "trading post" och ett enormt hotell/kasino. Detta liksom många andra kasinon är ägda av olika indianstammar. Det fanns också en liten marina. Strax intill ligger ett mycket fint Heritage Visitor Center som beskriver kontakten tidigare mellan indianstammarna och alla de pälsgägare som verkade i området på 17- och 1800-talet.

Grand Portage Pier Light

Så satt vi då äntligen vid slutmålet Grand Portage State Park vid Pigeon River, åt vår medhavda mat och såg in i Kanada på andra sidan vattnet. Ett värdigt avslut på en resa med makalös natur, kontakter med spännande kulturer och många fina fyror att besöka.

Utdelning av 2023 års VIPP

Marie Tilosius

Göran Sundström har år 2023 tilldelats Svenska Fysällskapet utmärkelse VIPPEN för sina insatser i fyrvärlden. Vippen fick han motta fysiskt vid en liten ceremoni på Internationella fyrdagen 20 augusti vid Vanäs fyr i Karlsborg.

Ulla Hillberg från Svenska Fysällskapet överlämnade Vippen och läste upp motiveringen till att han tilldelats denna, se Blänket 2023:2 sid 25, i närvaro av ett 20-tal fyrbesökare. Därefter firade alla med cider och kaka i det lätta regnet.

Göran som hade öppen fyr denna dag visade Vanäs fina träfyr från 1864 för besökare och speciellt visade han hur en klipp och glödnätsbytare fungerade.

Vanäs vackra träfyr hade dörren öppen för besökare. Trots det reniga vädret kom det en hel del fyrintresserade.

Göran Sundström en glad och stolt VIPP-mottagare.

Internationella Fyrdagarna 19 och 20 augusti 2023

Svenska Fyrsällskapet bildades den 5 oktober 1996 av 25 intresserade fyrentusiaster på Dalénmuseet i Stenstorp. Vi är nu c:a 5000 medlemmar.

Den Internationella Fyrdagen firades första gången år 2002 och firas sedan dess varje år helgen som infaller under den tredje weekenden i augusti. 51 fyrary hade i år tillsammans 5497 besökare. Förutom i Sverige firas dagen bland annat i: Australien, Bahamas, Cuba, Danmark, England, Holland, Irland, Mexiko, Polen, Puerto Rico, Skottland, Turkiet, Tyskland, Wales och USA.

Samma helg arrangerar även världens radioamatörer sin årliga fyrradio weekend. Man bemannar då ett flertal fyrplatser runt om i världen med radioamatörer som talar med varandra via kortvågsradio. Mottagningen är bra så högt upp i luften. Bråtens fyrplats hade besök av radioamatören Marcus från Falkenberg som pratade med Australien på lördag fm innan matchen Sverige - Australien. På söndag kom Kungsbacka radioamatörer på traditionsenligt besök.

En av radioamatörerna, Bråten, Bua.
Foto: Mats Berggren

Världens fyrary är unika maritima byggnadsminnen. Deras existens är starkt hotad och med största sannolikhet kommer man aldrig någonsin mer bygga några fler bemannade fyrplatser. Under de Internationella Fyrdagarna försöker därför Svenska Fyrsällskapet, lokala fyrföreningar och myndigheter hålla så många fyrary som möjligt öppna för allmänheten så att människor kan besöka en del av vårt lands unika kulturarv.

I år var det inte bara stormar och dåligt väder som gjorde att man inte besökte fyraryna utan det var VM-fotbollen. Morups Tänge meddelade att besöksantalet var klart lägre än vi förväntat oss men vi tror vi vet orsaken. Samtidigt med vår visning i lördags spelade Sveriges damer bronsmatchen och på söndagen spelades finalen i VM och det var inledningsvis dimma, grådis och lite duggregn.

På Kosteröarna var det molnigt, några regnskurar och bronsmatch på lördag och på söndag molnigt, regnskurar och VM-final.

Staviks fyr i Vänern berättade om bottenrekord i antal på grund av ihärdigt regn och fotbollsfinal.

Storjungfrun passade på att fira fyrdagen den 17 juli samtidigt med Kyrksöndagen. Turbåten kunde inte gå på grund av vädret men det kom 35 med egen båt.

Snurran på Bohus Malmön och Brämön firade 6 augusti medan sommargästerna fanns kvar.

Pater Noster fick besök av sista fyrvaktaren under 1963 Lars Zimmerman som underhöll med historier om livet på en fyrplats.

Ursholmens södra torn ser ut att behöva lite omvårdnad. Foto: Anders Tyskling

Grynge fyrar på Gotland lyste upp kvällshimlen. Foto: Jan Åberg

Stora Fjäderägg hade strålade sol och svag vind. Häradskär hade dåligt väder men många kom ändå. Segerstad hade dimma och dåligt sikt men många besökare.

Grynge fiskelägen tände sina gamla ensfyror med tjärved, två ellykter på stänger som drivs av en dieselmotor från 30-talet och 2 fotogenlykter på samma stänger.

Antalet besökare:

Finngrundet 1484, Långe Jan 288, När 270, Bjuröklubb 207, Hållö 185, Hanö 152, Falsterbo 150, Mariestad 150, Hallands Väderö 147, Segerstad 130, Grynge 120, Bönan 120, Morups Tånge 120, Ystad 109, Almagrundet 105, Ölands Norra 100, Garpen 100, Vinga 98, Stenkyrkehuk 86, Rataskär 82, Ulebergshamn 75, Vanäs Udde 74, Bråten 68, Ystad 62, Ratan Södra 61, Brämön 60, Nidingen 58, Häradskär 57, Bergudden 53, Hoburg 51, Snurran 50, Hästholmen 50, Häradskär 48, Pater Noster 45, Örskär 44, Stora Fjäderägg 41, Söderarm 40, Storjungfrun 35, Lungö 35, Bungeör 32, Stavik 30, Agö 28, Nordkoster 27, Landsort 25, Ursholmen 22, Arkö Båk 22, Harnäsudde 18, Limö 17, Ingrunden 9, Väderöbod 7, Rödkallen 0 men 200 under hela sommaren.

Svenska Fyrskällskapet vill framföra sitt varma tack till alla människor som på ett eller annat sätt varit inblandade i att genomföra fyrdagarna och till Sjöfartsverket som tillåtit att fyrarna har öppnats. Ett stort tack även till de privatpersoner, föreningar och kommersiella organisationer som har deltagit, ni gör ett fantastiskt arbete. Vi är mycket glada för detta då det sprider ett fyrintresse och en fyrkunskap som ökar möjligheterna till att bevara fyrarna. Med Sveriges långa kust är fyrarna fortsatt viktiga som navigationshjälpmedel, kulturella minnesmärken och vackra utposter i sjö- och havsmiljö. Tack till er alla och hör gärna av er till Svenska Fyrskällskapet med synpunkter.

Ulla Hillberg

Besök på Bergudden på Internationella Fyrdagen

Bengt Hallberg

Det var kul och intressant att äntligen få se Berguddens fyr på insidan. Min fru och jag har tidigare passerat fyren med vår båt och undrat över innanmätet. Denna gång passade vi på att ta färjan Capella istället och ta med våra elcyklar för att avverka de 15 kontrollerna i *Skoj på Hoj*, i år för första gången även på Holmön. Dagen valdes dels på grund av vädret men mest p.g.a. visning av Berguddens fyr.

Nätet är uppsatt för besökarnas säkerhet.

Linsen med lampa och lampbytare.

Holmöns Hembygdsförening hade bullat upp med kaffe och kakor. Vår gamle bekant Åke Sandström berättade om fyren och Ulla Löfgren lotsade in. Det var välbesökt. Inuti såg fyren ut på helt annat sätt än vad vi hade föreställt oss med de 50 trappstegen. Vi hann också träffa en god vän, Birgitta Fritzdotter, som tidigare visat fyren i 20 år.

Åke Sandström i berättartagen.

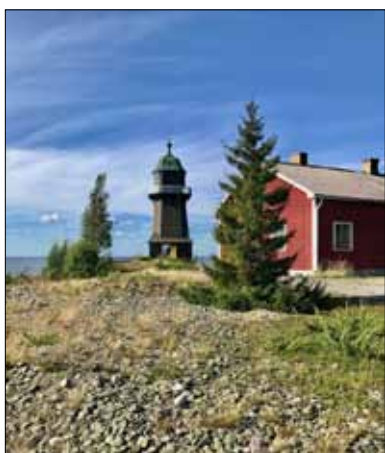
Kerstin Lindgren beundrar utsikten man har uppe i lanterninen.

Kul är också att en av Blänkets flitiga berättare Barbro Jacobsson och jag har medverkat i samma kör i Umeå.

Intressant att utsidan på Berguddens fyr har ett vitt fält.

Fyrvaktarbostäderna är nu vandrarhem.

Foto: De 3 sista Kerstin Lindgren, övriga Bengt Hallberg

Red. anm.:

Vill du läsa mer om Berguddens fyr så gå in på Fyrwiki i www.fyr.org.

Blänket 2010:4, s 18: Fyrresa till Norrlandsfyrar arrangerad av Svenska Fyrsällskapet

Blänket 2011:2, s 15: Besök på Bergudden

Blänket 2017:2, s 18: Bo på Norrlandsfyrar

Blänket 2018:4, s 6: Berättelse om när fyrvaktardottern Brita Eriksson f Rutqvist kom till världen.

Gamla Fyren på Östergarnsholm återinvigd

Äntligen skulle vi – Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening som äger Gamla Fyren på Östergarnsholm – få visa upp den sanerade, reparerade och restaurerade fyren i all sin glans. Planen var att skeppa ut alla intresserade till Holmen, om morgonen söndagen den 6 augusti. Därpå skulle vi med pompa och salut förklara hussvampen besegrad och fyren räddad. Men SMHI (eller vädergudarna) hade andra planer. Som så många gånger tidigare under de tre år arbetet pågått ställde regn och vind all planering på ända.

Istället samlades ett fyrtiotal fyrvänner på Rodarve Hembygdsgård i Herrvik längst österut på Gotland. Med varsitt glas bubbel i hand fick de lyssna till undertecknad som med stöd av vackra bilder berättade om hela projektet, med start den julidag 2020 då vi upptäckte svampangreppet.

Förberedelserna kom igång omedelbart och vi tog direkt kontakt med Länsstyrelsen. Första steget var att slå fast att det verkligen var rötsvampen äkta hussvamp (*Serpula Lacrymans*). Så snart vi visste vad vi hade att göra med gällde det att bestämma vad vi skulle göra, hur, när och av vem. Till det följde frågorna om budget och tillstånd. Vi kom fram till fem tydliga steg som kan sammanfattas:

1. **Hejda.** Täta läckage och öka ventilationen. (Höst 2020).
2. **Riva.** Avlägsna allt angripet trävirke i inredningens snickerier, bränna allt på plats samt arbeta i skyddsdräkt. (Sommar 2021).
3. **Sanera.** Bränna av stenväggarna med gasol och behandla alla ytor med svampdödande medel. (Höst 2021).
4. **Återskapa.** Ersätta träpanelen med puts, laga rivna snickerier och stryka alla ytor med linolja. (Sommar 2022).
5. **Färdigställa.** Måla snickerierna med linoljefärg i rätt kulörer. Målet sattes till att återställa fyren i lika fint skick som på dess 200-årsdag. (Sommar 2023).

Hembygdsföreningen och **Länsstyrelsen** har samarbetat kring projektledning, finansiering och tillståndsgivning. Sjövärnsskåren svarade för de tunga transportererna. Lokala krafter ombesörjde persontransporterna. Gotlandsbyggen AB skötte rivning, sanering och återuppbyggnad. Till det kommer en rad experter inom byggnadsantikvariska, byggnadstekniska och saneringspraktiska frågor.

Skyddskläder och andningsskydd på gällde innan man påbörjade svampsaneringen.

Finansieringen har till merparten bestridits av Länsstyrelsen Gotland i samarbete med Riksantikvarieämbetet. En betydande del kommer från Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur. Slutligen har medlemmar i Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening lagt ner hundratals timmar ideellt arbete, inte minst av administrativ karaktär. Totalt beräknar vi att projektet har kostat knappt 2,5 miljoner kronor. Hade inte fyren legat på en liten ö mitt i havet, hade summan varit väsentligt lägre.

Varför? Under de fyra säsonger som arbetet pågått är vi många som funderat över orsakerna. Vi visste att hussvampens sporer finns nästan varsomhelst i vår omgivning, men att de bara växer till när sporererna får föda i form av cellulosa (trä) i närkontakt med kalk (sten) som ständigt tillförs rent vatten (regn).

Ett initialt antagande var att inträngande regnvatten nått de snickerier som monterats dicht mot kalkstensmurarna. Ett senare att ventilationen inte var tillräcklig och att detta orsakade kondens. Men vi kan inte låta bli att undra om grundorsaken kan vara en förändring i klimatet. På senare år har det inte varit några långa kalla perioder vintertid då fukten drivs ut ur stenkonstruktionen. Vi vet inte. Inte ens SMHI, som vi konsulterat, kan ge något svar. Att fyren är byggd mitt ute i havet har ju däremot inte förändrats. Och där finns ju hur mycket vatten som helst.

Dokumentationen av projektet är omfattande. Hembygdsföreningen har publicerat en bok som i ord och bild berättar fyrens historia, från det att kung Karl XIII fastställde ritningarna 1816 till dess att renoveringen var klar 2023. (Den som är intresserad kan kontakta undertecknad). Men framförallt har Bomans Renoveringar i Visby på Riksantikvarieämbetets uppdrag följt arbetet från dag ett och avgett en uttömmande rapport.

Interiörbild från Östergarnholms gamla fyr. Fyren som totalsanerats från hussvamp.

Där ungefär avslutade vi mötet den regniga söndagen uppe på hembygdsgården med förhoppningen om att hussvampen håller sig borta och att fyren står kvar i minst 200 år till.

Jan Åberg håller återinvigningstalet och höjer ett glas för fyren

Jan Åberg
Ordförande, Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening

Måseskärs återinvigning

Ulrik Svensson, Måseskärs Vänner

Lördagen 27 maj firade Måseskär återinvigning av den gamla Heidenstam-fyren. Sjöfartsverket har under 2022 gjort ett fantastiskt arbete med att rusta upp fyren som nästan är som ny igen med sina ursprungliga färger. Detta var all anledning att fira och återinvigningen arrangerades av Måseskärs Vänner, Sjöfartsverket och Svenska Fyrsällskapet.

C:a 170 personer anslöt ute på ön en klar majdag med passande frisk vind. Sjöfartsverkets stf generaldirektör Joel Smith höll tal om Sjöfartsverkets verksamhet och hans egen relation till Måseskär. Sedan berättade Kristian Sahlberg som varit projektledare för upprustningen om det synner-

ligen omfattande arbetet. Marie Tilosius från Svenska Fyrsällskapet berättade om västkustens fyrverksamhet ur ett historiskt perspektiv. Björn Aschan ordförande i den numera nedlagda stiftelsen Måseskär berättade om den stora insats Leif Lehman gjort för att först rädda fyren från rivning och därefter se till att den underhölls under många år. Därefter följde Ulrik Svensson från Måseskärs Vänner som framförallt tackade Sjöfartsverket för den lyckade upprustningen och hur viktig fyrplatsen är inte bara för Käringsborna utan som en "ikon" längs hela kusten. Kul var att en större grupp från Mariestads fyrsällskap gästade ön och dess ordförande Bo Björk tackade för arrangemanget.

Alla fyror med självaktning har en sång och delar av en kör från Käringsön sjöng Måseskärs Visan till allmän glädje. Därefter bjöds det på tårter och dryck som var sponsrad av Orust Sparbank. Det sköts även ett salutskott med den gamla mistkanonen från 1800 talet.

Därefter följde guidning av fyren plus guidning av fågel- och faunaliv på Måseskär som är av unik karaktär. Ytterligare ett uppskattat inslag var att Bodil Smäländer som har spenderat en stor del av sin barndom ute på Måseskär berättade och visade bilder från sin tid som barn på plats.

Vikstens sjömärke utgrävt

Magnus Rietz

Arkeologi kring Vikstens sjömärke. Huruvida det kan finnas kolrester kvar under den gjutna cementplattan som uppdagades en dryg meter ner under alla stenbumlingar får vi aldrig reda på. Likväl är det högst sannolikt att det under företrädesvis stormaktstiden hållits signaleldar brinnande i kumlet. Detta för att visa en fast orienteringspunkt för svenska örlogsfartyg hemvändande från södra Östersjön.

Längst söderut i Stockholms skärgård och allra ytterst bland skären ligger ön Viksten. Viksten består egentligen av två öar men de skiljs endast åt av en några meter bred, grundare ränna som knappast kan kallas för ett sund. Naturen på Viksten, i synnerhet den södra ön, är förvånansvärt frodig för att ligga längst ut i havsbandet, trots utsatt för hårda vindar och även saltbemängd luft.

Högsta nivån på ön mäts till knappa tjugo meter över havsytan. På denna punkt finner man ett urgammalt och synnerligen bastant stenkumle till sjömärke. Detta ska ha uppförts 1628 efter det att örlogsfartyget, tillika Regalskeppet "Riksnysckeln", gått i kvav intill Viksten.

Kumlet är så beskaffat att det består av drygt halvmetertjocka murar i en 4 x 4 meters kvadrat samt ett hålrum inne mellan dessa. Ungefär som en gammal husgrund.

På en äldre bild, i en förteckning från 1852 över sjömärken och fyrar, är Vikstens sjömärke också avbildat med vad som klart tyder på ett slags nisch mot havet. Denna

öppning, och att hela konstruktionen interiört är utförd med dess rymliga hålrum, indikerar att kumlet har uppförts i syfte att nattetid kunna hålla en större signaleld brinnande någorlunda skyddad för väder och vind.

Som dagermärke är detta sjömärke också mycket tydligt som en av människohand uppförd företeelse. Ett så här rakt och kantigt objekt förväxlas inte så lätt med andra, naturliga former i våra skärgårdar.

Redan år 2013 träffades några medlemmar ur Fysällskapet en junidag ute på Viksten påhejad av mig för att diskutera en eventuell arkeologisk undersökning av nämnda sjömärke. Men tiden gick, ja åren gick, i väntan på tillstånd för en utgrävning. Man började undra hur långt ner i högen en sådan här ansökan egentligen kunde ligga. Men så 2023 hittades den tydliga, samt beviljades.

En ljuvlig junidag, nästan på dagen tio år efter att idén uppstod, kunde så en liten trupp bestående av Björn Öberg, landsortslots, Maria Landin, arkeolog och f.d. kommunantikvarie i Nynäshamn, Stefan Svensson lantmätare samt ovantecknad förväntansfullt ge sig ut till Viksten med spadar, hackor och stegar för att bestiga det lilla fortet i havsbandet.

Tro mig, i det vackra kumlet fanns det sten, inte bara i de tjocka murarna. I stort sett hela hålrummet innanför dessa var fyllt med stenknor i alla storlekar, ända upp till tjugokilosklassen. Dessa måste naturligtvis röjas undan för att vi skulle nå botten och eventuellt kunna fastställa om där kunde finnas några kolrester från en tidigare eventuell signaleld, läs fyrelld. Vissa uppgifter i

gamla dokument anger nämligen att det på Viksten skulle ha funnits "en lykta". Vilket nog ska tolkas ganska fritt. Historisk forskning är långt ifrån bara arkeologi och empiriska fynd i jorden. Minst lika mycket bygger den på att söka och följa linjer bakåt steg för steg och dra logiska slutsatser ur detta.

Två heta dagar och ett par ton sten senare kom så den stora överraskningen, det stora bottennappet. Plötsligt när vi skrapar i jord och grus någon meter ner känns det som ett slags golv mot mursleven. Och det ÄR ett golv, ett cementgolv! Vilket sannerligen inte lär härstamma från 1600-talet.

Under andra världskriget upprättades en mätstation liksom ett strålkastarbatteri på Viksten. Spåren från denna etablering syns väl än idag. Även en anlagd, tämligen rå väg av sprängsten slingrar sig ända upp till sjömärket uppe på toppen. Härvid är det inte så svårt att dra slutsatsen att när man väl anlant dit upp och klättrat in i kumlet, helt enkelt fann det betydligt bekvämare att stå där och spana med ett upphöjt plant

Mycket knog och så detta bottennapp, ett cementgolv en dryg meter ner under alla stenbumlingar. Fast inte direkt det napp man hoppats på. Fortsatt forskning följer i arkiven.

Tänk här som en sjöfarare och för in dessa tankar på den tekniska nivå som rådde på 1600-talet. Naturligtvis ville man lika mycket då som nu nå lyckligt fram till sin slutdestination. Dock var det ganska glest med verktyg att ta till hjälp för detta, kan man säga.

Det krävdes istället ett oerhört gott sjömanskap tillsammans med effektiv hantering av folk och fartyg på ett sätt som är svårt att föreställa sig idag. Men kampen för överlevnad var inte desto mindre. Då är det inte så svårt att förstå vad ett flammande eldsken på en bestämd klippa kunde ha för betydelse. Nämligen i klartext "nu har du kommit hit, nu vet du var du är, vänta tills det ljusnar och du kan segla in i skärgården". I bästa fall även med en s.k. ledsagare till hjälp vid rorgängarens sida.

Fundera på det och sätt det i relation till vad fyrrar har kommit att betyda för sjöfarten under de följande fyrahundra åren.

golv under fötterna istället för att vingla runt på runda kullerstenar. Så även för att kunna nå upp över murkanten och kika ut mot havet. Höjden på murarna är nämligen närmre två meter över stenklippan där de är uppförda.

Något fortsatt hackande ner genom cementgolvet var det inte frågan om. Tillståndet gällde en utgrävning av löst material. Och skulle det nu ha funnits några gamla kolrester längst ner på botten av sjömärket så lär dom vara väl ingjutna i cement för evigt.

Emellertid pekar fler indikationer på att det på Viksten verkligen anlades signaleldar till hjälp för de från södra Östersjön återvändande svenska flottstyrkorna under stormaktstiden. Man gjorde helt enkelt vad man kunde med det som stod till buds för att hjälpa sina hårt ansatta och beprövade landsmän i lägen där ett sken från en eld på ett förväntat ställe kunde betyda liv eller död för besättningar på hundratals man i varje fartyg.

BUNGEÖR FYR

Bertil & Lennart Thulin

Bungeör fyr.

Foto: Lennart Thulin

Bungeör ligger i sundet mellan Bungenäs på "Stor-Gotland" och Ryssnäs på Fårö. Fyren byggdes 1950 med en fyrkur stående på en förrådssockel av armerad betong. Den var först gasdriven men blev senare driven av el med kabel från Gotland, men sedan ett tjugotal år tillbaka är den solcellsdriven.

Nuvarande karaktär: LFl(2) WRG 15s 12,5M. Lyshöjd 13,9 m. Vitt 14 m högt fyrtorn med svart bälte.

Bungeör – även av Fårösundsbor kallad Lotsholmen - är beväxt med små lövträd. På ön står även en känningståk av sten, vitrappad, liknande en port med två valv mellan tre pelare med överbyggnaden krenelerad. Båken är 23 fot hög och 22 fot bred vid foten och har ett svart klot med ett vitt streck på mitten som hissades i båkstången. Var kulan i topp fanns lots tillstådes, var kulan på halv stång fanns ingen lots att tillgå. På ön finns även en vitrappad lotsuppassningsstuga. Under mer än hundra år befolkades ön Bungeör i Fårösund av lotsar, som hjälpte fartyg in i hamnarna och genom sundet.

Känningsbåken på Bungeör.

Foto: Arkiv

<https://fyr.org/wiki/index.php/Bunge%C3%B6r>

KÄLLA:

Sjömärken, vägvisare och kulturminnen. Johnny Söderlund, 2007
Lotsbarnbarnen Bertil och Lennart Thulin samt Mikael Hamstedt.

Santo Antônio da Barra – Sydamerikas första fyr

Gunnar Boman

Äntligen stod jag uppe i Sydamerikas äldsta fyr. Jag hade försökt för 15 år sedan men då var det förbjudet. Den här gången hade jag därför skickat ett e-mail till kommandanten för 2:a navaldistriktet, beläget i Salvador, och bett om tillstånd att bestiga fyren. Något till min häpnad fick jag svaret att fyren var öppen för allmänheten alla dagar från kl. 9 till 17.

Redan år 1606 försökte portugiserna försvara inloppet till Baía de Todos os Santos (Alla Helgons bukt) och den blivande huvudstaden Salvador. De anlade ett fort, som döptes till Santo Antônio på den udde som omgiven av farliga sandrevlar, sticker ut här.

På fortets innegård restes en hög mast där en lykta dinglade, som skulle kunna leda fartygen. Problemet var att kunna urskilja vem som var portugis, vem som var fientligt fartyg och vem som var sjörövare.

År 1668 hände en av de värsta sjökatastroferna i Brasilien, när galeonen "Santissimo Sacramento" från Portugal strandade mot fortets sandrevell och hundratals människor drunknade. Nu började bygget av ett kvadratisk fyrtorn som blev färdigt i slutet av 1600-talet. Högst upp fanns en "kiosk" med glasväggar där lampor som drevs med valolja fanns.

År 1698 anges som det år som denna fyr tändes och därmed skulle den vara den första fyren på (syd) amerikanska fastlandet. Cecil William Dampier, en känd engelsk sjörövare, sägs vara den förste som beskrivit fyren på fortet. Lysvidden var inte stor och byggnaden förföll så småningom.

Santo Antônio da Barras nuvarande fyr.

Efter Brasiliens frigörelse från Portugal år 1822 instiftades en skatt för sjöfarare som kom att kallas "fyrskatten". Med dess pengar kunde man 1839 inviga den nyrenoverade fyren som nu var rund och 22 meter hög. Den innehöll 21 metallspeglar varav fyra var täckta med rött glas. Kombinationen av militärt fort och fyr var ogynnsam för fyren som kunde störas eller t.o.m. förstöras av artilleriets buller och vibrationer, skrev man 1863.

År 1889 konstruerade firman Barbier & Cie i Paris en 1: a ordningens Fresnel-lins som fortfarande pryder sin plats och lyser upp till 38 sjömil. Jag försökte fråga

den tjänstgörande fyrvaktaren om linsen men han var helt okunnig (eller ointresserad). Utsikten från lanterninen är härlig. Överdelen av det gamla fortet med sina små vakttorn syns mot havet och in mot land har flotta moderna byggnader avancerat ganska nära men fortfarande ligger fortet och fyren helt fritt från nutida bebyggelse.

Redan när jag steg in i fortets port noterade jag det kejsarliga Brasiliens vapen ovanför den. Det moderna Brasiliens flagga var naturligtvis hissad på innergården. Själva fortet var länge fyrpersonalens bostad men är sedan 1990-talet omgjort till ett mycket sevärt nautiskt och oceanografiskt museum. Marinen är fortfarande ansvarig för själva fyren. I en guide som jag fick i Salvador stod att hade man bara tid för ett museum i storstaden, var det detta som man skulle besöka.

Fyren med sin pampiga entré där det kejsarliga Brasiliens vapen har en framträdande roll.

Rapport från Karlshamns marinmuseum

Lars Jägersvärd

Sjöfartsmuseet i Karlshamn med Ortholmens fyr.

Foto: Museets arkiv

Efter några dagars besök i "marinstaden" Karlskrona med sin charmiga bebyggelse av gamla hus, fortsatte vi till Karlshamn för ett planerat besök på deras Sjöfartsmuseum. En av anledningarna till besöket var Ortholmens fyr. Den har sin egen historia som berättas nedan av Michael Stenqvist. Vi tackar för ett bra mottagande och gott kaffe. Gör ett besök om ni har vägarna förbi!

Fyren var en gång i tiden placerad på Ortholmens västliga udde, ute på klipporna här i Karlshamn. Dess uppgift var att som ledfyr med sektorer röd, vit, grön, visa leden in och ut ur hamnen. Karaktären är Bx 3 sek. Enligt "svensk Fyrlista" uppfördes fyren år 1896. År 1958 har fyrbyggnaderna bytts ut på grund av ålder.

År 1996 blev det åter tid för byte av fyrhus. Detta byte visste vi inget om på vårt museum. Av en tillfällighet befann sig jag och Kalle Thunell utomhus nere på vårt museum, då vi ser hamnens bil på Hamngatan med fyren på bilflaket. Vi förstod vad som var i "görningen". Färden till skrothandlaren stoppades. Fyrens destination ändrades och den blev vår egendom. Tala om tur.

Fyren var i dåligt skick. Överstänk från Östersjöns vågor i nära 40 år hade gjort sitt vad gäller rosten. Fyrapparaten med lins saknades, klippapparaten likaså, solven-

tilen borta, de färgade sektorglasen spräckta. Men den elektriska utrustningen var intakt, och det var viktigt. Så småningom tog vi oss an fyren. Vi hade mycket annat att bestyra också. Rostskrapning och mönja till att börja med.

Vi har haft bra försänkningar inom sjöfartens område och inom ett år fanns klippapparat, fyrhins, solventil och gastub installerat. Elektriska ledningar bytta och hon fick ny karaktär som blev och är Bx 3 sek. Sektorglasen färgades också. Ett bekymmer återstod. Fyren stod för lågt. "Lions Club" i Karlshamn gav oss ett ekonomiskt bidrag, som gjorde att vi kunde gjuta ett betongfundament som höjde fyren en knapp meter. Det var ett tacksamt bidrag. Allt arbete gjorde vi själva.

Så står den där, synlig från "Östra kajen" och hamnbassängen. Besökare som från Drottninggatan angör vårt museum får henne i blickfånget när de kommer in på området. Hon står och hälsar alla välkomna, som hon en gång i tiden gjort från sin plats ute på Ortholmen, till de fartyg som i hennes vita sektor styrt in mot hamnen. Hon är en klenod.

Fyrarna, som för havens, skärgårdarna och kustens människor betytt så mycket av trygghet och säkerhet är på väg att försvinna. Oräkneliga är de skepp som efter lång tid ute på haven nalkas land och ombord spanar mot horisonten, för att om möjligt upptäcka ett fyrsken som avtecknar sig mot en mörk molnbanks undersida. Eller att utkiken framme på backen slår 2 slag på ankarklockan och ropar ut: "Fyrljus om babord". Och ute på fyrarna och fyrskeppen fanns folk som alltid höll vakande öga över havet, dag som natt, i storm och i stiltje.

Arne Rehnström /Text arkiv

Berättare *Michael Stenqvist Sjöfartsmuseet*

Ortholmens fyr efter höjningen.

Foto: Lars Jägersvärd

Fyrplatsen

WGS-84 Lat. N 56 09,3. Long. E 14 52,6.

Sv. Nr. 630600. Int. Nr. C7519

1896 anlades fyrplatsen. Veklampå.

1927 hade fyren AGA-ljus med lins av 6:e ordningen. Fyrkaraktär: Bx(4) WRG 12s 10M.

Lyshöjd: 6 m. Vit fyrkur.

1958 fick fyren elektriskt ljus med lins av 6:e ordningen och AGA-ljus som reserv.

Fyrkaraktär K WRG 3s 10M. Lyshöjd: 6 m. Vit fyrkur.

1976 fick fyren sin nuvarande utformning.

Nuvarande utseende: Vit fyrkur. Nuvarande karaktär: Fl WRG 3s 11,0M. Lyshöjd: 6,0

Sjöfartsmuseet, Drottninggatan 7,

374 35 Karlshamn

Öppet vardagar 10-13, fri entré.

Modellfyr i storformat

Angående Malmö Inre 200 år – i Blänket 2022:2 sid 24-25 av Sten Persson

Vid lite sökande i Fyrpersonalregistret så framkommer det att sista fyrmästaren och tillsyningsmannen på Malmö Inre, Gustaf Waldemar Eriksson Wretmark och Axel Ferdinand Eriksson Ekblom var halvbröder. Fadern Eric Ersson var tullvaktmästare på ön Beten utanför Oxelösund.

Modellen av Malmö Inre fyr, i lärkträ med betongfundament, är byggd 2019-2020 av 2 svågrar i Södertälje, Göte Edsbäck bördig från Södertälje och Börje Thulin från Borrby på Österlen.

Södertälje kommun hade äldrevksamhet som kallades för Lunaträffen, där Börje, Göte och undertecknad ingick i en slöjdgrupp. Börje och Göte byggde bl.a. en modell av en Skånsk vindmølla och ett vattenkraftverk. Vad skulle de välja för projekt efter detta?

Jo, det blev en fyr i skala 1:10 men inte en rund utan en "fyrkantig" (eller liknande) då den skulle bli enklare att göra i trä. Modellens fyrljus på 220V tänds av en rörelsevakt, monterad på bostadshuset, när man passerar grinden till bostaden. Den är även utrustad med ett skymningsrelä som tänder inomhusbelysningen i modellen.

Angående betongformen till fundamentet tog den nästan lika lång tid att göra som själva fyren. En granne, Arvo Koiuvola nu 98 år, bistod vid fundamentbygget. Börjes uppskattning av byggtiden ligger på 2000 timmar!

Med på bilden innan avteckningen finns Börje Thulins sambo Kristina Myrman som bidrog med trumpetfanfar vid invigningen. Börje blir glad varje gång någon kommer på besök till honom och beskådar fyren.

Det festliga avtäckandet firades med en äkta "fyrtårta".

Karl-Erik Henrikson
Medlem sedan 2001

Fler modellfyrar

Var ute på Långholmen, som är förbundet med Nötö. I det vackra vädret gick vi förbi en trädgård med ett något annorlunda höns hus. Tupp och hönor trivdes fint i sin fyr.

Gun Nielsen Göteborg
Medlem sedan 2013

I min trädgård har jag inte bara en större fyr utan också en fågelholk med fyrutseende.. Fågeln ser lite fundersam ut men verkar ändå vara spekulant på bostaden.

Jan Hopfinger
Medlem sedan 2018

Till Esbjörn Hillbergs Minne

Svenska Fyrsällskapet har beslutat att inrätta projektbidrag till minne av dess grundare Esbjörn Hillberg. Syftet med bidragen skall vara att främja bevarande, tillgänglighet och kunskap kring svenska fyrar och fyrväsende. Två typer av penningbidrag kommer att delas ut, anslag eller stipendier.

Anslagen kommer att delas ut till ideella fyrvårdare och avser t.ex. bildandet av fyrvårdande föreningar, reparationsarbeten på fyrar, sjömärken och fyrutrustning, göra fyrar tillgängliga och andra ändamål som styrelsen finner lämpliga för att stödja Fyrsällskapets syfte.

Stipendier utdelas till enskilda personer som avser att göra forsknings- och faktainsamling kring fyrar och fyrliv. I samtliga fall gäller att fyrarna skall vara tillgängliga för besök av fyrintresserade och/eller vara till nytta för sjöfarande. Resultat från forskningsarbeten skall göras allmänt tillgängliga.

Ansökan skall innehålla redovisning av det planerade arbetet, dess ekonomi och eventuella bidrag från annat håll. Ansökan bör också innehålla en redovisning av den sökande organisationens eller individens tidigare verksamhet. **För att erhålla penningbidrag krävs medlemskap i Svenska Fyrsällskapet.**

Har du några frågor? Kontakta:

Ulf Schloss, tel: 0704 - 67 24 73,
e-post: ulf.schloss@telia.com.

eller

Christian Lagerwall, tel: 0723 - 15 16 76,
e-post: christianlagerwall@gmail.com

Ansökningar kan lämnas när som helst men behandlas två gånger årligen, i april och oktober.

Ansökan skickas till:

Svenska Fyrsällskapet, Box 1158, 131 27 Nacka Strand, e-post: info@fyr.org.

Styrelsen

Boktips

Inga "Boktips" har kommit in till detta nummer av Blänket. Så kan det ju bara inte vara att det inte kommit ut några nya fyrböcker eller häften.

Många lokala Hembygdsföreningar ger ut skrifter om sin hembygd och ibland finns där också en fyr eller fyrlivet beskrivet. En del medlemmar spanar in utländska fyrböcker och förmedlar förhoppningsvis detta.

Sedan får vi inte glömma att påminna om äldre fyr litteratur. Det gäller bara att boken/häftet inte varit recenserad i Blänket tidigare. Hör av er, det sägs ju att delad glädje är dubbel glädje.

Redaktören

Rättelse

Så hände det bara. I Blänket 2023:3 blev det lite fel under bilden på omslagets insida. Det gällde Slettnes fyr (med 2 t) och naturligtvis ligger fyren i Norge.

Redaktören

Har du tillfälle

så missa inte att delta i de utflykter till olika fyrar som våra programkommittéer anordnar. Du får inte bara uppleva fyren och den vackra naturen runtomkring utan blir oftast guidad av en kunnig person som berättar platsens historia och dessutom träffar du andra fyrintresserade.

Redaktören

Stämmer dina kontaktuppgifter i medlemsregistret?

Ett medlemsregister skall vara aktuellt annars går det inte att lita på. Vi vet inte om du ändrat adress eller andra kontaktuppgifter om du inte talar om det. Fel adress kan göra att du inte får Blänket, fel mailadress att vi inte kan nå dig.

Glöm därför inte att anmäla eventuella ändringar av kontaktuppgifter snarast till Svenska Fyrsällskapet, e-post medlem@fyr.org eller tel. 08-710 3333.

Redaktören

Klubbmärken, tröjor, m.m.

Nu finns de populära kepsarna igen!

Du kan beställa nedanstående artiklar genom att kontakta Ulla Hillberg på email: ulla@hillberg.com alternativt tel. 031-972148. Betala sedan in pengarna på vårt Bankgiro 5441-3174 och skriv på talongen vad du beställt.

Porto inom Sverige är inkluderat i alla priser men för endast ett exemplar per artikel.

Båtflagga med Svenska Fyrsällskapets logo, 31 x 20 cm, 230:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Om fyrrar - de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 110:- (tilläggsporto utrikes 40:-)

Fyrkortlek svenska fyrrar, 52+3 kort, pris 55:-, (tilläggsporto utrikes 10:-)

Klubb nål i emalj med logo, 45:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 55:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrrar på varje, 25:- för alla 6 (tilläggsporto utrikes 10:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 200:- (tilläggsporto utrikes 25:-)

Åter i lager

T-shirt, vit, transfer logo vänster arm, dam (XXL), herr (XL, XXL), 160:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam (XL, XXL), 285:-
(tilläggsporto utrikes 25:-)

Fyrböcker utgivna av Svenska Fyrsällskapet

Jubileumsbok 20 år, 192 sidor, c:a 170 bilder, hård pärm, ISBN 978-91-85581-77-1, pris 250:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrrar, ISBN 978-91-975819-1-2, pris 150:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrary och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i "Medlemsansökan" som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ditt OCR/referensnummer. Inbetalning görs på bankgiro nr 5401-9344. Skriv även ditt OCR/referensnummer på inbetalningen. Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrary och fyryhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta och rikt illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrary.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekalers, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyryresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?

Jo, du kontaktar redaktören (kontaktuppgifterna står på omslagets insida) via brev, telefon eller mail. Manuskripten kan vara i elektronisk form eller handskrivna. Det gör inget om det finns stavfel eller att grammatiken haltar något. Det ordnar sig, huvudsaken är innehållet. ***Artiklar i elektronisk form skall lämnas som icke låsta Word-filer. Eventuella bilder skickas separat antingen som papperskopior (som Du får tillbaka efter skanning) eller som jpg-filer.*** Bilderna måste ha en upplösning som är godtagbar för tryckning, c:a 300 dpi.

Redaktören bedömer om och när en artikel skall publiceras. Då artikeln accepterats startar en brev-/mailväxling till dess att vi båda är nöjda med resultatet.

Det är väsentligt att aviserings- och manusstopptiderna hålls. Tro det eller ej men varje tidning innebär flera månaders arbete innan den går i tryck.

Först till kvarn så var ute i god tid.

Maria Elsby
Redaktör

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: medlem@fyr.org
Tel: 08-710 3333 BGnr: 5401-9344 (medlemsavgifter) BGnr: 5441-3174 (övrigt)
Bic/Swift: HANDSESS IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818

Styrelse

Ordf. Jan Olsén, Boda Byväg 13, 139 90 Värmdö, tel. 0706-223137
v.Ordf. Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Sekr. Björn Hedberg, Sankt Sigfridsg 83B, lgh 1302, 412 66 Göteborg, tel 0705-335822
Kassör Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-539550
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676
Vakant
Vakant

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
mobil: 0707-804375, e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Hemsida/Sociala medier

Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340
e-mail: a-lo@telia.com

Fyrlexikon/Fyrwiki

Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139,
mobil 0708-664972 e-mail: leif.e.elsby@gmail.com

Fyrpersonal

Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
mobil 0707-804375, e-mail: maria.elsby@gmail.com

Internationella fyrdagen

Ulla Hillberg, Donsö backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
email: ulla@hillberg.com

Programkommittéernas sammansättning kan komma att ändras!

Programkommitté Stockholm

Sammank. Jan-Bertil Sölvín, j.solvin@outlook.com, tel. 0734-445915
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0708-187897
Hans Falk, almagrundet@bahnhof.se, tel. 0706-935011
Christer Nettelblatt, Högbergsg. 83 lgh 1404, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 0706-295786

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-539550
Göran Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 0704-449843
Anna-Maj Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887693
Kurt Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887692

Programkommitté Gotland

Sammank. Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0705-601190

Programkommitté Syd

Sammank. Gay Thelander, Bagarevägen 14, 294 38 Sölvesborg, tel. 0768-464827
Fleming Eklund, Svartgränd 2, 271 43 Ystad, tel. 0705-180671
Anders Mårtensson, Tegnérgatan 16, 392 54 Kalmar, tel. 0708-675927
Per Sjögren, Pildammsvägen 8, 262 93 Ängelholm, tel. 0705-822372

Programkommitté Uppland (nedlagd t.v.)

Revisorer

Revisor Ulf Sörvik, Mölndalsvägen 27, 412 63 Göteborg, tel. 0736-731030
Revisor Johan Rosén, Doktor Forselius gata 26, 413 26 Göteborg, tel. 0706-101219
Rev.suppl. Heléne Abenius, Ryggebol Byväg 12, 443 61 Stenkullen, tel. 0734-193905

Valberedning

Sammank. Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 0706-295786
Nisse Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0703-282530
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151
Per Sjögren, Pildammsvägen 8, 262 93 Ängelholm, tel. 0705-822372

Medlemsavgifter för 2023 och 2024

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i Medlemsansökan som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel. 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ett OCR/referensnummer vilket du skall ange när du betalar.

Medlemsavgifterna är:

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Medlem bosatt utomlands	Addera 100 SEK till avgifterna ovan

Medlemsavgift inbetalas på Bankgiro konto nr 5401-9344. Glöm ej att ange ditt OCR/referensnummer du fått.

Medlemmar bosatta utomlands kan betala via IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS.

Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästa år.

Östergarnsholms gamla fyr
Foto: Jan Åberg